Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Päiväys
Datum
10.10.2018

Dnro
Dnr

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta

Viite
Hänvisning

Asia
Ärende U 68/2018 vp / Valtioneuvoston kirjelmä Eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi Euroopan laajuisen liikenneverkon toteuttamista edistävistä yhdenmukaistamistoimenpiteistä KOM (2018) 277

Ympäristöministeriö on ollut yhdessä liikenne- ja viestintäministeriön kanssa muodostamassa U-kirjeessä esitettyä valtioneuvoston kantaa. Asetusehdotuksessa myönteistä on se, että siinä tähdätään hankkeen vaatimien keskeisten lupamenettelyjen kokonaisnäkemyksen muodostamiseen, mistä voivat hyötyä eri osapuolet eli hankkeesta vastaava, muut asianosaiset ja eri viranomaiset. Asetusehdotuksen soveltamisalan hankkeissa kyse olisi usean hallinnonalan viranomaisten yhteistyöstä. Joidenkin menettelyjen osalta niiden sisällyttäminen asetuksen soveltamisalan piiriin ja asetuksessa määriteltyihin aikatauluihin voisi kuitenkin käytännössä hankaloittaa hankkeiden etenemistä. Ympäristöministeriö korostaa erityisesti seuraavia näkökohtia:

Asetusluonnoksessa ei erityisesti mainita kaavoitusta ja maankäytön suunnittelua, mutta niiden poissulkemistakaan yhdistettyjen menettelyjen piiristä ei selkeästi todeta. Kuten valtioneuvoston kirjelmässä todetaan, kaavoituksen sisällyttäminen asetuksen piiriin olisi ongelmallista perustuslain takaaman kuntien itsehallinnon näkökulmasta. Lisäksi on huomioitava, että kaavoitus on pääsääntöisesti useita teemoja käsittelevää, eri alueidenkäytöllisiä intressejä yhteen sovittavaa suunnittelua, jota vain poikkeustapauksissa tehdään pelkästään liikennehankkeen mahdollistamiseksi. Ympäristöministeriön mielestä on edelleen varmistettava, etteivät maankäyttöä ja kaavoitusta koskevat kuntien ja maakuntien suunnitelmat tule sisältymään asetuksen soveltamisalaan.

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyn (YVA) kuuluminen asetuksen soveltamisalaan on myös ongelmallista. Suomessa YVA tehdään liikennehankkeiden tapauksessa usein varhaisessa yleissuunnitteluvaiheessa, jolloin on mahdollista arvioida aidosti erilaisia toteuttamisvaihtoehtoja ja niiden vaikutuksia. YVA on päätöksenteon apuna valittaessa toteutettavaa vaihtoehtoa ja tuottaa arvokasta tietoa vaikutuksista, joka ohjaa hankkeen yksityiskohtaisempaa (tie- tai rata-) suunnittelua.

YVAn sisällyttäminen asetuksen soveltamisalaan voi johtaa tilanteeseen, jossa asetuksen määräajat pakottavat YVA:n tekemisen myöhempään suunnitteluvaiheeseen, jolloin laajempi vaihtoehtojen vertailu ei ole enää mahdollista. Tämä olisi selkeä heikennys Suomessa yleisesti noudatettuun käytäntöön liikennehankkeiden ympäristövaikutusten arvioinnissa. Em. ongelman korjaamiseksi asetuksen tulisi sisältää mahdollisuus siihen, että mikäli YVA on tehty aikaisemmassa vaiheessa, aikarajoihin sisältyisikin mahdollinen YVA-yhteysviranomaisen arviointiselostuksesta antaman perustellun päätelmän ajantasaisuuden varmistaminen, mikä on myös YVA-direktiivin ja YVA-lain edellyttämä asia. Tällöin koko

YVA-menettelyn ei tarvitsisi kokonaisuudessaan sijoittua asetuksessa esitetyn kahden vuoden pre-application –vaiheeseen.

Asetusehdotuksen artikla 4.2. tarkoittaisi tiukennusta YVA-direktiiviin, jossa mahdollistetaan jäsenmaille valita yhteen sovitetut (coordinated) tai yhteiset (joint) menettelyt ympäristövaikutusten arviointia edellyttävissä hankkeissa. Ympäristöministeriön mielestä tässäkin asetuksessa tulisi mahdollistaa yhteen sovitettujen menettelyjen valinta.

Komissiosta on saatu puheenjohtajamaan uusi esitys asetuksesta lokakuun alussa. Joiltakin osin asetusluonnos on edennyt hyväksyttävämpään suuntaan, mutta edellä mainitut ongelmakohdat ovat edelleen olemassa. Erityisesti ympäristöministeriö kiinnittää huomiota pj:n kompromissiesityksessä artiklan 5 kohtaan 3d, joka antaisi nimetylle toimivaltaiselle viranomaiselle mahdollisuuden tehdä päätös muun viranomaisen puolesta tai muuttaa muun viranomaisen tekemää päätöstä. Tämänkaltainen järjestelmä ei sopisi Suomen oikeusjärjestykseen, jossa kullakin viranomaisella on lainsäädäntöön perustuva toimivalta.

Ympäristöministeriön kannalta asetuksen valmistelun tulisi edetä siten, että painotettaisiin viranomaisen koordinoivaan rooliin perustuvaa tapaa sujuvoittaa TEN-T ydinverkkohankkeisiin liittyviä lupaprosesseja. Ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain (YVAL) ja viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien vaikutusten arvioinnista annetun lain (SOVAL) mukaisten arviointien tulisi pääsääntöisesti jäädä asetuksessa asetettujen määräaikojen ulkopuolelle.